

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Qvi ... Illas Omnes Complectitvr Historias, Qvæ Post Secvndam Sex
Tomorvm Editionem ...

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 ZV 1269

De Natiuitate Domini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77432)

VITA BREVIS SANCTI VRSICINI RAVEN-
NATVM ARCHIEPISCOPI, VT HABETVR IN PER-
docti viri Hieronymi Rubei, de gestis Rauenna-
tum libro tertio.

14. Decēb.
S. Vrsicini
patria.

Eius hor-
tatu D. A.
pollinari
templū ex-
truitur.

CCLESIO successit in Rauennatū Archiepiscopatu
Vrsicinus, patria Rauēnas, procerō, sed tenui corpore,
facie rubra, magnis oculis, summa vir religione atque
innocentia. Hic Iulianum Argentarium in edificatio-
nem augustissimi templi D. Vitalis incumbentem hor-
tatur, vt ad vnus patroni ciuitatis templum, alterum
adiungeret D. Apollinari, & geminara pietate ambos
Rauennatum deos tutelares, honore afficeret. Id cum
Iustiniano Argentarius significasset, & Caesar fuisset af-
fensus, ad classem, vbi templum ignobile D. Apollina-
ri extructum erat, maius ac nobilius templum edifica-
uit. Quod ad hanc diem extat, ipsam egregij operis admirabilem antiquitatē præle-
ferens. Hisdem diebus Bacūda, Iuliani gener, socero opem ferente, in regione Ra-
uennatis vrbis, cui regioni Aphricisæ cognomētum est, D. Michaēli Archangelo,
templum quod adhuc superest edificauit. Nec haud itā post multō obiit Vrsicinus
Archiepiscopus, cum annos tres Rauēnati Ecclesiæ præfuisset. Sepultus iuxta præ-
decessorem suum Ecclesium, in diuorum Nazarij & Celsi sacello. Eius imago in
testudine spectatur Classensis templi. In cuius templi porticu magnis characteribus
hæc scripta erant. Beati Apollinaris sacerdotis basilicam, mandato beatissimi Vrsi-
cini Episcopi, à fundamentis Iulianus Argentarius edificauit, ornauit, atque dedi-
cauit: cōsecrante verō beato Maximiano Episcopo, die Nonarum Maiarum, indi-
citione duodecima. Ocltiēs P. C. Basilij. Ferunt autem, eum D. Vrsicini Rauennatis
martyris memoriam, cum obruncatus ex humo surrexit, caputque ambabus appre-
hendit manibus, tribus ex collo ramis palmæ prodeuntibus, renouādam curauisse:
quod eo modo sibi ad sepulcrum martyris, orantiq̄ue visus ipse fuisset.

Obit mor-
tem.

Miraculū.

DIVI GREGORII NYSSÆ PONTIFICIS
IN DIEM NATALEM DOMINI NOSTRI IESV CHRL
sti oratio, Petro Francisco Zino Veronensi interprete.

25. Decēb.
Psal. 80.

VCCINATE, inquit Dauid, in neomenia tubæ, in in-
signi die solennitatis vestræ. Cælestis autem doctrina infi-
luta omnia sunt instar legis apud eos, qui audiunt. Quamo-
brem, quoniam adest in signis dies solennitatis nostræ, nos i-
tē obseruemus legem, & officiamur sacre celebratis buc-
cinatores. Legalis autem tuba, vt declarat Apostolus, est ora-
tio. Dicit enim, incertum tubæ clangorem esse non oportere,
sed sonis distinctum, vt ea, quæ dicuntur, perspicua sint.
Edamus igitur & nos, fratres, clarum aliquem sonum, qui
non minus exaudiatur, quā si ederetur cornea tuba: quandoquidem & lex in vni-
bræ figuris antē depingens veritatem, in tabernaculorum celebritate tubis vt cane-
retur, mandauit. Et præsens celebritatis argumentum veri tabernaculi mysterium
est. In hac enim humanum ei tabernaculū figitur, qui propter nos formā hominis
induit, in hac tabernacula nostra, quæ morte corruerant, instaurantur ab eo, qui ab
initio construxerat edificium. Nos etiam ea verba psalmi cum vocali Dauidē plau-
dentes dicamus: Benedictus qui venit in nomine Domini. Quomodo autem venit?
Non nauigio, aut curru aliquo, sed incorrupta virginitate in vitam humanam tra-
iecit. Hic Deus noster, hic Dominus, & illuxit nobis, vt diem hanc solennem consi-
derer in condensis vsque ad cornua altaris.

1. Cor. 14.

Num. 10.

Psal. 117.

Natiuitas
tis Domini
solennis dies
iam anti-
quitus ha-
beatur.

Quod autem mysterium, fratres, in ijs, quæ dicta sunt, contineatur, neutiquē
ignoramus: scimus enim vniuersas res procreatas esse veluti templum quoddam
Domini, à quo procreatae sunt. Verum quia superinducto peccato obstructa erant
oraillorum, qui vidī fuerant, & exultationis vox obticuerat, & dies festos cele-
bra.

SURIUS

q̄ter
Nomen
RVIII
5

brantium consensus distractus erat, cum humana natura cum beatarum mentium natura in celebrando non conveniret, idcirco venerunt Prophetarum & Apostolorum turba, quas lex corneas vocat, quia ex vero Unicorni confecta sunt. Hæc spiritu sancto inflata continuum veritatis sonum protulerant, ut auribus eorum, qui propter peccatum obsurduerant, patefactis, per frequentiam inferioris tabernaculi cum excellentibus illis mentibus, quæ ad altare superius adsunt, concinentem unam solennitatem concelebraretur. Divina enim illius altaris cornua sunt eximia & præstantes cælestis naturæ virtutes, & principatus, & potestates, & throni, & dominationes, quibus cum per tabernaculi excitationem in celebritate coniungitur humana natura, renouatione corporum condensata. Nam condensari, & ornari, & indui, idem est: ut illi, qui hæc intelligunt, interpretantur.

Spirituales tubæ corneæ quæ sunt.

Agite igitur ad spiritalem choream animos nostros excitemus, nobisque choroducem, & principem, & coryphæum Dauidem proponamus, & unam cum illo dulcem illam emittamus vocem: Hæc est dies, quam fecit Dominus: exultemus, & lætemur in ea. In hac tenebræ incipiunt minui, & crescente splendore, noctis termini contrahuntur. Neque enim casu, aut sponte sua contingunt hæc, fratres, in hac die solenni, qua humana vita splendet diuina vita. Sed per ea, quæ cernuntur, mentis aciem intendentibus arcanum quoddam ostendit natura, ac tantum non vocem emittens docet eos, qui audire possunt, quid sibi velit, quod in aduentu Domini dies augetur, & nox imminuitur. Mihi enim videor eam sic loquentem exaudire: Considera, homo, qui hæc adspectis, ex ijs, quæ videtur, ea tibi aperiri, quæ recondita sunt. Vides noctem ad summam longitudinem peruenisse, & cum progredi ulterius nequeat consistere, ac regredi? Cogita exitiosam peccati noctem, quæ malis omnibus artibus aucta, ad summum malitiæ cumulum venerat, hodie recisam esse, ne longius serperet, atque illuc deinceps redigi, ut planè deficiat, ac deleatur. Vides vberiores lucis radios, & solem solito sublimiorem? Cogita veræ lucis præsentiam Evangelij radijs totum orbem terrarum illustrare.

Psalm. 117.

In decrementibus noctibus Dominus nascitur.

Quod autem humana vitæ non ab initio, sed extremis temporibus Dominus apparuerit, hanc merito fortasse causam quispiam existimabit, quod qui malitiam ut tolleret, humanam vitam erat ingressurus, expectavit necessariorum ut omne vitæ inimico satum, propagatumque peccatum germinaret, ac tum demum, ut legitur in Evangelio, radici securim admouit. Nam & qui præstant medendi facultate, dum febris adhuc corpus exurit, & ex causis morbum efficientibus paulatim intenditur, obsecundant morbo, quo ad visam summum peruenit, nec cibi subsidium vllum ægotanti præbent. At ubi malum conspexit, patefacto iam toto morbo, tunc artem adhibent. Sic animorum ægotantium medicus expectavit, dum malitiæ morbus, quo natura hominum victa laborabat, se totum aperiret, ne latens aliquid, incuratum remaneret, si curasset id solum, quod cernebatur. Itaque nec Noë tempestare, cum omnis caro in iniquitate corrupta esset, aduentu suo medicinam attulit, quia nondum Sodomiticæ sceleris germen pullulauerat. Nec tempore euersionis Sodomorum Dominus aduenit, quoniam in humana natura multa adhuc mala latitabant. Vbi enim impius Pharaos? Vbi indomita Aegyptiorum malitia? Nec tunc igitur tempus fuit, ut huic vitæ se Deus commiseret. Oportebat, ut Itraelitarum iniquitas patefieret. Oportebat, ut regnum Assyriorum, & superbia Nabuchodonosor adhuc in vita latitans ostenderetur. Oportebat, ut piorum cades, tantquam scelerata spinosaque planta, ex mala diaboli radice prodiret. Oportebat, ut Iudæorum Prophetas occidentium, & à Deo missos lapidibus obruentium, ac Zacharia tandem inter templum & altare interfecto, piaculum admittentium rabi- es detegeretur. Ad sceleratorum germinum numerum adde & infantium ab Herode patratam cædem.

Item in extremis seculi temporibus.

Luc. 3.

Matth. 23.

Matth. 2.

Cum igitur malitiæ vis se totam effudisset, multisque luxurians modis creuisset in animis eorum, qui singulis seculis scelere insignes extiterant, tunc Deus, ut ad Athenienses Paulus ait, ignorantiam tempora despiciens, in diebus ultimis aduenit, quando non erat intelligens, nec requirens Deum, quando cuncti declinauerant, & facti erant inutiles, quando conclusa erant omnia sub peccato, quando iniquitas abundabat, quando vitiorum tenebræ ad summum usque terminum venerant. Tunc apparuit gratia, tunc veræ lucis enituit radius, tunc in tenebris & umbra mortis sedentibus ortus est iustitiæ Sol. Tunc humanam carnem indutus multa

Act. 17.

serpentis capita pede contriuit, ad terramque allidens conculcauit.

Nè quis autem mala, quæ nunc in vita sunt, respiciens, falsa nos dicere suspicetur, quod in extremis temporibus splenduisse nobis Dominum asseramus. Nam (obiciat aliquis) qui tempora, quibus malitia retegeretur, expectauit, vt illam autem cumulatamque radicibus euelleret sic etiam tollere atque abolere cunctam debuerat, vt nullæ ipsius in vitæ reliquiæ remanerent. Nunc autem & homicidia, & furta, & adulteria, & reliqua omnia flagitia & scelera debacchantur. Is ergo qui hæc spectans sic obicit, insigni, peruulgatoque exemplo quaestionem ipsemet soluat. Quemadmodum cum serpentes interficiunt, non continuo reliquas partes vnà cum capite mori videmus: sed cum interierit caput, illa tamen ad huc vitam retinent, nec vitali priuantur motu: sic accidit in draconis interitu. Etenim ingens cum esset admodum fera, quippè quæ singulis hominum artibus exercebat, qui multiplex eius caput, id est, vim illam malorum inuentricem multa in se capita continentem sustulit, ceterum ipsius partium tractus neglexit, vt interfecta fera mortuum posteris ad exercitiorum occasionem relinqueret. Ecquod igitur collisum & effractum est caput? Illud, quod impio consilio mortem intulerat, quod morsu mortiferum homini virus iniecerat. Quamobrem qui mortis euerit impetrium, vim, quæ in capite serpentis erat, vt ait Propheta, contriuit. Quod autem huius feræ in humana vita relicum fuit, quodque, quoad homines vitiorum motionibus permouentur, squama peccati vitam irritat, atque asperam reddit, potentia quidem, etsi non penitus actu, iam mortuum est, cum eius caput contrisum, & inutile factum sit. At vbi tempus transierit, & ea, quæ mouentur, constiterint, adueneritque vitæ huius absolutio, quam expectamus, tunc & cauda, & extrema pars inimici, mors ipsa nimirum destruetur, atque ita delebitur omnino cuncta malitia, cum omnes in vitam per resurrectionem reuocati, qui iusti erant, ad celestem quierè accedent, qui autem peccatis obnoxii, in gehenna ignè detruentur.

Egregia
comparatio
serpentis
cum dra-
cone infer-
nali.

Gen. 3.

1. Cor. 15.

Matth. 5.

Num. 24.

Matth. 2.

Esa. 9.

Esa. 7.

Matth. 1.

S. Maria

post par-
tum per-
manet vir-
go.

Exod. 3.

Set ad præsens gaudiū reuertamur, quod pastoribus nunciant Angeli, cæli enarrant, & Magis prophetiæ spiritus multis varijsque rationibus prædicat, vt etiam Magi gratiæ præcones fiant. Nam qui solem suum oriri facit super iustos & iniustos, qui que pluit super malos & bonos, cognitionis radium & rorem spiritus alienis etiam linguis demisit, vt aduersariorum testimonio magis etiam apud nos veritas confirmaretur. Audiisti ariolum Balaam meliori numine affatum sic alienigenis prædicentem: Orietur stella ex Iacob: Ecce tibi, qui ab eo genus duxerunt, Magi ex prædicatione ipsius nouum obseruant ortum stellæ, quæ præter aliarum stellarum naturam, & motus & status est particeps, & ad vilitatem hac vitæ vicissitudine. Etenim cum cetera stellæ partim in orbe non errante semel infixæ statum immobilem sortitæ sint, partim nunquam cessent à motu, hæc & mouetur, dum Magis se duces præbet, & stat, dum illis ostendit locum.

Audis Esaiam clamantem: Puer natus est nobis, & filius datus est nobis? Disce ab eodem Propheta, quomodo natus sit puer, quomodo datus sit filius. Nū iuxta naturæ legem? Minime verò, inquit. Legibus enim naturæ non pareat, qui naturæ Dominus est. Quomodo igitur natus est puer? Dic, Ecce, inquit, Virgo in vtero concipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Quod si interpretaris, significat, nobiscum Deus. O rem admirandam. Virgo mater efficitur, & permanet virgo. Cernis nouum naturæ ordinem? In alijs mulieribus, quandiu aliqua est virgo, non est mater. Nam posteaquam est facta mater, virginitatem non habet. Hic autem vtrunque nomen in idem concurrat. Eadem enim & mater, & virgo est. Nec virginitas partum ademit, nec partus virginitatem soluit. Decbat enim, vt qui in vitam humanam introibat, vt homines integros incorruptosque feruaret, ab incorrupta sibi deseruente integritate initium duceret. Nam hominum consuetudo expertem connubij, incorruptam appellat.

Hoc mihi antè magnus ille Moses per eam lucem, in qua sibi Deus apparuit, videtur cognouisse, qui cum rubus arderet, nec tamen consumeretur: Ascendam, inquit, & videbo visionem hanc magnam: non loci motum, vt arbor, per ascensum declarans, sed temporis transitum. Quod enim tunc per flammam & rubum significabatur, progrediente tempore, quod intercedebat, perspicue in mysterio Virginis apertum fuit. Quemadmodum enim illic est rubus, & tangit ignem, & non comburitur, ita hinc est Virgo, quæ lucem parit, & non corrumpitur. Quod autem

SURIUS

q. ber
Köcher

RVIII

5

tem per rubum Virginis corpus, quod Deum suscepit, intelligatur, ne te similitudinis pudeat. Nam omnis caro propter peccati susceptionē, & ob id ipsum tantum, quod est caro, peccatum est. Peccatum autem in scriptura vocatur spina.

Luc. 8.
Hebr. 6.

Ac ne à proposito longius euagemur, fortè non erit intempestiuum, si incorrupta matris testem eum, qui inter templum & altare fuit occisus, proferamus. Hic est sacerdos Zacharias, non sacerdos solum, verum etiam Propheta. Ac prophetia quidem potestas in Euangelij libro declaratur, cum viam hominibus muniens diuina gratia, ne Virginis partus incredibilis putaretur, minoribus miraculis fidelium assensum sic exercuit, vt foemina sterilis, & vir iam aetate cōfectus filium susciperet. Hoc mirandi virginis partus proœmium fuit, Etenim sicut Elisabeth, quae sterilis ad senectutem peruenerat, non potestate naturae sit mater, sed ei diuino consilio filius nascitur: sic quod in virgineo partu non credendum videtur, si referatur ad Deum, credibile est. Quoniam igitur ex virginitate prouenientem praecedat nuntius sterilis, qui ad vocem illius, quae Dominum utero gerebat, ante quam in lucem prodiret, in alio matris exiliuit, simul ac natus est praecursor Verbi, prophetico spiritu Zachariae silentium soluitur. Quaeunque autem disseruit Zacharias Propheta, ad futurum spectabant.

Matth. 23.

Luc. 1.

Hic igitur diuino numine ad occultorum cognitionem ductus, cum virginitatis mysterium in partu incorrupto non ignoraret, in sacro templo Virginem matrem à loco virginibus per legem assignato non femouit, Iudaeosque docuit, naturam humanam vnà cum reliquis omnibus rerum omnium effectori & Regi ita subiectam esse, vt arbitrata suo eam ipse regeret, non autem ab ea regeretur: itaque in manu ipsius esse, nouam ortus rationem moliri, quae matrem esse virginem non impediret: quam obrèm eam se à virginum loco non exclusisse. Locus autem ille erat spatium quoddam inter templum & altare. Cum igitur audiissent Iudaei rem omnium Regem in vitam humanam diuino ordine prodixisse, metuentes, ne Regi subderentur, sacerdotem, qui haec de ipso partu testificabatur, ad ipsum altare sacrificantem interfecerunt.

Zacharias pater Iohannis Baptistae, sic inter templum & altare occiditur.

Sed longè à proposito aberrauimus, cum ad Bethleem, de qua in Euangelio oratione recurrere nos oporteret. Nam si verè pastores sumus, & proprijs gregibus inuigilamus, ad nos utique spectat Angelorum vox, quae magnū hoc gaudium nunciat. Oculos igitur in caelestem exercitum intendamus, tripudium spectemus Angelorum, diuinum ipsorum cantum audiamus. Qui nam plauderium sonus gloria clamant, in altissimis Deo. Cur diuino numini, quod in altissimis cernitur, gloriam tribuit? Quoniam, inquiunt, & in terra pax. Ob hoc spectaculum gaudio perfusi sunt Angeli. In terra pax. Quae prius detestabilis erat, quae spinis ac tribulis plena solitudo, quae damnatorum exilium, quae belli regio, haec pacem suscepit. O rem admirabilem. Veritas de terra orta est, & iustitia de caelo prospexit. Talem dedit hominum terra fructū suum. Et haec sunt pro bona in hominibus voluntate. Deus humanam naturam commiscetur, vt ad sublimitatem diuinam hominem tollat.

Luc. 2.

psal. 84.

His auditis, in Bethleem proficiscamur, nouum spectaculum contemblemur: quomodo partu suo Virgo lateretur, quomodo lactet infantulum. Sed prius auscultemus, quid de ipsa memoriae proditum sit. Virginis pater (vt ex historia quadam incerti authoris accepi) fuit insignis quidam ciuis, obseruantia legis & vitae probitate in primis nobilis, qui sine filijs ad senectutem peruenerat, cum minus idoneam ad gignendum vxorem haberet. Habebatur autem matribus ex lege honor quidam, quo carebant foeminae, quae liberos nullos susceperant. Quapropter & haec imitata id, quod de matre Samuelis scriptū est, in sanctum sanctorum ingreditur, & supplex Deum orat, ne se legis benedictione sinat excidere, cum nihil vnquam admiserit contra legem. Quod si mater euaserit, se quodcunque pepererit, ei dedituram. Quam obrèm cum voti composita effecta filiam suscepisset, eam vocauit Mariam, vt ipso etiam nomine testaretur acceptum munus à Deo. Illam igitur, cum iam grandisculam esset, nec vberis matris amplius indigeret, ducens ad templum Deo reddidit, & studiosè promissum exoluit.

r. Reg. 1.

S. Anna uouet Deo votum, & reddit.

Sacerdotes autem, quandiu paruula fuit, ad Samuelis similitudinem in sanctis aedibus educarunt: sed cum iam adoleceret, consulebant, quidnam agerent de sacro illo corpore, ne Deum offenderent. Etenim naturae legi illam subijcere, vt cuiquam in matrimonio collocata feriret, absurdissimum videbatur. Initar enim

Infracti
facile est
si virgo
Deo dica-
ta, homini
iungatur
in matri-
monio.

facile est si muneris Deo sacra-
ti dominus homo fieret. Legibus enim erat
constitutum, vt maritus dominaretur vxori; Mulierem rursus inter sacerdotes in
templo versari, atque in sanctis ædibus conspici, nec lex, nec grauitas permittebat.
Deliberantes igitur in hanc sententiam diuinitus conuenerunt, vt eam conubij
nomine cuiusdam desponderent, qui tamen ad custodiam eius duntaxat esset ido-
neus. Ad hoc autem munus aptissimus inuentus est Ioseph ex eadem tribu & pa-
tria, qua erat Virgo. Sacerdotum ergo consilio Ioseph puellam sponsam accepit.
Quæ tamen coniunctio sponsalia non est egressa.

Luc. 1.

Tunc ad Virginem missus est Gabriel, qui ei diuinæ voluntatis arcanum aperi-
ret. His autem faustissimis verbis vsus est. Ave gratia plena Dominus tecum. Con-
traria hæc est oratio illis vocibus, quas prima mulier audiuit. Tunc enim illa do-
loribus propter peccatum damnata est: nunc autem in hac per gaudium dolor ex-
pellitur. In illa molestiæ partum præcesserunt: huic partum lætitiæ prænunciat. Nè
timeas, inquit. Quonia[m] omnibus mulieribus timorem affert partus expectatio, Nè
dulcis partus promissione timor eximitur. In vtero, inquit, concipies, & paries fi-
lium, & vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum à pec-
catis eorum. Quid autem Maria? Audi pudicam Virginis vocem: Quomodo erit
mihi istud, quonia[m] virum non cognosco? Angelus partum nunciat: at illa virgini-
tati inhæret & integritatem Angelicæ demōstrationi antependendam iudicat. Nec
Angelo fidem non habet, nec à proposito recedit suo. Interdixi, inquit, mihi con-
suetudinem viri. Quomodo istud erit mihi, quonia[m] virum non cognosco? Hæc
Mariæ vox declarat ea, quæ ex historia incerti authoris commemorauimus, nõ esse pe-
nitens absurda. Si enim liberorū causa ducta fuisset à Ioseph, quomodo parituram
Angelo prænunciantem, se rem nouam, & alienā audire præ se tulisset, cum ipsa quo-
que sese obstrinxisset naturæ lege, vt aliquandò mater esset? Verum quia carnem
Deo consecratam, tanq[ua]m sanctum aliquod oblatū munus, oportebat intactam inre-
gramq[ue] præstare, idcirco, Licet, inquit, Angelus sis, licet è caelo venias, licet id, quod
ostenditur, naturā superet humanam, tamen me virum cognoscere nefas est. Quo-
modo sine viro mater ero? Ioseph enim sponsum noui, sed virum non cognosco.

Vides etiã
antiqua
legis tem-
pore fuisse
in vfu vir-
ginitatē?

Quid ad hæc auspex Gabriel? Quem thalamū statuit puro, impollutoque con-
ubio? Spiritus sanctus, inquit, superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.
O beatum vterum illum, qui bonitatis præstantia ad se traxit animi bona. In reli-
quis enim omnibus vix animus purus Spiritus sancti præsentiam capit: hic autem
caro fit Spiritus receptaculum. Sed & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Quid signi-
ficat arcanus hic sermo? Christus Dei virtus est, & sapientia, vt ait Apostolus. Vir-
tus igitur Altissimi, quæ Christus est, per aduentum Spiritus sancti formatur in vir-
gine. Quemadmodum enim vmbra ad præcedentium corporum figuram effingi-
tur, sic forma & indicium diuinitatis Dei in virtute ipsius, qui paritur, ostenditur:
& imago, & signum, & adumbratio, & splendor exemplaris per admirabile rerum
effectiõnem demonstrabitur.

S. Mariæ
caro S. spi-
ritus rece-
ptaculum.
1. Cor. 1.

Verum hortatur nos Euangelium, vt in Bethleem oratione reuertamur, & quæ
in antro sint mysteria videamus. Quid nam est hoc? Puer pannis inuolutus, & posi-
tus in præsepio: & Virgo post partum, ac incorrupta mater complectitur filium.
Emittamus illam Prophetæ vocem: Sicut audiimus, sic vidimus in ciuitate Do-
mini virtutum, in ciuitate Dei nostri. Num hæc, quæ audiimus de Christo, fortu-
na & casu contigerūt, & scripta sunt, an historiæ subest aliqua ratio? Quid sibi vult
hæc Domini in antro sedes? hæc in præsepi reclinatio? Cur tempore descriptionis
tributorum in vitam ingreditur? An perspicuum est, eum, quem ad modum à legis
execratione nos eripit factus ipse pro nobis execratio, & liuores nostros in se tran-
sfert, vt eius liuore nos curemur, sic etiam vestigalem fieri, vt nos à grauissimo ve-
stigali, quod ab homine mors exigit, liberaret? Quod verò spelūcam vides, in qua
paritur Dominus, cæcam hominum vitam, & sub terra demersam cogita, in qua
nascitur ille, qui in tenebris ambulans, & in regione vmbra[m] mortis sedentibus
se ostendit: Pannis autem obuoluitur, & fascijs constringitur, qui peccatorum no-
strorum catenas subit & vincula.

Christi
conceptio.

Luc. 2.

Psal. 47.

Eius nati-
uitas.

Esaï. 53.

Esaï. 1.

Præsepe verò, in quo Verbum gignitur, bestiarum est domus, vt cognoscat bos
possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui. Per bouem intellige illum, qui
legis iugo subiectus est: per asinum autem, quod est animal ferendis oneribus na-
tum,

SURIUS

q. ber
Wolven

RVIII

5

tum, cum, qui simulacrorum cultus onustus est crimine. Ceterum commune ratione expertium animalium pabulum & vita, foenum est. Producing, inquit Propheta, foenum iumentis. Quod autem ratione pregitum est animal, vescitur pane. Idcirco in praesepe, quod est animalium ratione vacantium sedes, è caelo delapsus vitæ panis proponitur, vt & quæ à ratione remota sunt animalia, rationis cibo nutriantur, atque ita ratione decorentur. Medium igitur in praesepe se inter bouem & asinum utriusque Dominus locat, vt medium parietem maceria soluens, duos condat in semetipso in vnum nouum hominem, ab altero graue legis iugum eripiens, alterum simulacrorum cultus onere liberans.

Sed oculos ad mirabilia caelorum spectacula tollamus. Ecce enim non Prophe- ta solum & Angeli gaudium hoc nobis denunciant, verumetiam caeli rebus suis admirandis Euangelij gloriam praedicant. Ex Iudæis, vt ait Apostolus, Prophe- ta Christus ortus est. Sed eius ortu non illuminatur Iudæus. Peregrini, & à testamen- torum promissione, benedictioneque patrum alieni sunt Magi, qui cognitione po- pulum Israelitam anteuertunt, & celestem agnoscentes lucem, & in spelunca Re- gem non ignorantes. Hi munera afferunt, illi insidias struunt. Hi venerantur, illi persequuntur. Hi gaudent inuento, quem exquirebant, illi nunciatum ipsius ortum reformidant. Videntes enim, inquit, stellam supra locum, vbi erat puer, gauisi sunt gaudio magno valde. Herodes autem sermonem audiens turbatus est, & omnis Ie- rosolyma cum illo. Hi tanquam Deo thus offerunt, & auro dignitatem regiam col- lunt & prophetica quadam gratia per myrrham mortis dispositione subsignificant. Illi vero cunctos infantes vnum in locum coactos internecone tollèdos censent. Quod eos mihi non solum crudelitatis, verumetiam summae dementiae videtur coarguere.

Quid enim sibi vult ista puerorum trucidatio? Cur ausi sunt homicidæ sese tanto scelere obstringere? Quoniam nouum quoddam, inquit, mirandumque caeli por- tentum Regis indicium Magis nunciavit. Quid igitur tum? Aut porrendenti signo fidem habes vt vero, aut quod rumore iactatur, vanum putas. Si talis est, qui caelos sibi fecerit inferuire, prorsus est supra manum tuam. Sin aut in potestate tua est, vt ille vel viuat, vel moriatur, cum frustra pertimescis. Qui enim id agit, vt imperio tuo subditus ipse sit, pro quo molietur insidias? Cur horrendum illud datur mandatum? Cur impia fertur sententia, vt miserum infantem trucidetur? Quid peccarunt? Quid morte, aut supplicio dignum ad miserunt? Crimen vnum duntaxat habent, quod nati sunt, & in lucem editi. Et propterea necesse fuit, vt ciuitas carnificibus comple- retur? vt cogereretur matrum multitudo, & infantium populus? vt adessent etiam pa- tres? & generis propinquitate coniuncti ad sauum facinus congregarentur? Quis o- ratione calamitatem describat? Quis acerbitatem enarrans oculis adspiciendam proponat? mixtam illam lamentationem, luctuosum questum, puerorum, matrum, propinquorum, patrum ad minas carnificum miserabiliter exclamantium?

Quis dicendo possit exprimere carnificem gladio contra puerum irruentem, & toruo truci que vultu conruentem, ac verbis crudelibus alloquentem, vna quidem manu corripientem infantulum, altera vero gladium adigentem? Matrem porro ex altera parte filium ad se trahentem, obijcientemque ceruicem suam acuto gla- dio, ne miserum filium carnificis manu necatum proprijs oculis intueatur? Quis explicet ea, quæ patres agunt, reuocationes, suspiria, postremos filiorum comple- xus? presertim cum idem à multis fiat eodem tempore? Quis variam multiplicem- que calamitatem, & conduplicatos puerperarum dolores partus exponat, & acer- rimas, quas ad mouebat natura, faces? Quomodo puer infelix & vberis simul inhere- ret, & per viscera letalem plagam acciperet? Quomodo misera mater simul infan- tis ori subderet vbera, & sinu sanguinem eius exciperet? Manu autem impetu sae- penumero carnifex vno gladij ictu filium & matrem cofauciabat, & vnus sangui- nis riuus ex matris plaga, & ex mortifero vulnere filij mixtus decurrebat.

Iam vero cum nefaria Herodis sententia non solum nupèr geniti necarentur, sed etiam illi, qui alterum agebant annu, raperentur ad mortem, (Scriptum est enim eum iussisse, bimulos & minores interfici) videre erat matres non paucas, quæ eo temporis spatio duos filios enixa fuerant. Quodnam igitur rursum in his specta- culum cernebatur, cum duo carnifices circa matrem vnâ essent occupati, vnusque propè currentem filium ad se raperet, alter autem lactentem adhuc infantulum è gremio

Psal. 103.

Cur in præ-
sepio nomi-
nus sit po-
situs.
Ephes. 2.

Hebr. 7.

Tres Magi
in copla
Christo
munera
offerunt.
Matth. 2.Sancti in-
fantes oc-
ciduntur.Matrum &
propin-
quorum la-
mentatio.

Matth. 2.

gremio matris euelleret: Quid tum faciat mater infelix, cum natura bifariam in filios diuellatur, & utroque filio maternis visceribus ex æquo faces ad mouente ne sciat, utrum ex carnificibus prius sequatur, cum vnus ex hac, alter ex illa parte pueros ad eadem trahat? Præcurratne ad nuper genitum, confusus, indistinctosque gemitus emittentem? At inhibetur ab altero iam loquente, balbutientique lingua matrem inclamante. Quidnam agat? Quò se vertat? Vtrius voci voce sua respondeat? Vtrius gemitum gemitu excipiat suo? Vtrius defeat necem, cum vterque natura stimulis æquè miseram feriat? Sed amoueamus aures ab hisce questibus, & ad lætiora, diciq; festo magis conuenientia cogitationem conuertamus, licet Rachel, vt inquit Propheta, clamans filiorum eadem deplorat. In die enim festo, vt ait sapiens Salomon, malorum decet obliuisci.

Dies festus
Natalis
Domini.
Hier. 31.

Quæ autem nobis celebrior dies hac esse potest, in qua malas diaboli tenebras discutens iustitiæ sol per naturam nostram illucet mundo: in qua qui cecidit, excitatur: qui victus est, in gratiam recipitur: qui cecus est, reuocatur: qui è vita excidit, ad vitam redit: qui seruitutem seruauit, regni dignitatem assequitur: qui mortis vinculis constrictus est, ad regionem viuèntium reuertitur: Nunc, vt propheta restatur, æræ mortis portæ confringuntur, ferrea comminuntur vincula, quibus antea genus hominum in mortis custodia conclusum detinebatur. Nunc, vt cecinit Dauid, recluditur porta iustitiæ. Nunc per totū orbem vna voce festum celebrantium clamor exauditur: Per hominem mors & per hominē salus. Primus in peccatum lapsus est: iacentem secundus suscitauit. A muliere mulier defensa est. Prima peccato aditum patefecit: hæc, vt testamenti paterer aditus, ministra fuit. Illa serpentis consilium est secuta: hæc serpentis interfectorem exhibuit, & lucis authorem in lucem edidit. Illa per lignum induxit peccatum: hæc per lignum gratiam intulit. Lignum autem crucis intellige, cuius fructus est semper virens, & gustantibus vitam fit immortalis. Nullus autem hanc gratiarum actionem Paschatis tantum mysterio putet conuenire. Sic enim cogitet, Pascha quidē diuine dispositionis esse finem, qui tamē finis cōsequi nequeat, nisi principium antecedit. Quid igitur antiquius est? Ortus nimirum morte. Etsi igitur huius bona sunt, pars tamē bonori ipsius ortus.

Psal. 106.

Psal. 117.

1. Cor. 15.

Gene. 3.
Luc. 2.
Fructus ligni Crucis, vita est immortalis.

Quòd si quis munera, quæ in Euangelij commemorantur, enumeret, si recenset miracula curationum, in inopia & fame ciborum copiam, mortuorum è monumento excitationem, subitam atque improuissam effectiōnem vini, expulsiōnes dæmonum, varias affectiōnes ad valetudinem reuocatas, claudorum saltus, illitos luto cæcorum oculos, diuinam doctrinam, leges latas, arcanam similitudinum significationem, hæc omnia huius diei gratia comprehenduntur. Hæc enim bonorum, quæ deinceps consecuta sunt, omnium initium fuit. Quamobrem exultemus, & lætemur in ea.

Christina
tuitas om
nium bo
norū ini
tium.

Negligamus, vt hortatur Propheta, exprobrationem hominum, nec despectio. ne ipsorum sinamus nos vinci, qui diuinæ dispositionis & prouidentie rationem irrident, quasi nō decuerit Dominum subire corporis naturam, nec in hominum vita nascendo versari. Ignorant enim rei mysterium, quo Dei sapientia nobis salutem afferre constituit. Eramus spontè peccatis nostris venditi, & instar eorum, qui argento vencent, vitæ nostræ inimico mancipati. Quid tibi à Domino optandum fuit? Nōne vt eripereris è seruitute? Cur igitur curiosè requiris modum? Cur benemerenti benemerendi rationem præscribis, non secus, ac si quis benemerito succenseat medico, quòd se non hac, sed illa ratione curauerit? Quòd si diuini consilij rationem curiositate ductus exquiris, hoc tibi satis sit intelligere, non vnum aliud quod bonorum, sed quicquid boni cogitatione ac mente concipitur, illud esse diuinum numen, potens, iustum, bonum, sapiens, omnia denique nomina & notiones, quibus natura diuina declaratur.

Esa. 52.

Considera igitur mihi, num in hoc beneficio, quo nos affecit, cernantur omnia, quæ dicendo percurri, bonitas, sapientia, iustitia, potentia. Vt bonus desertorem amauit. Vt sapiens rationem inuenit, qua seruitute oppressum in libertatem vendicaret. Vt iustus in seruitute continentem, & emptiōnis iure possidentem non coëgit, sed seipsum pro illo, qui victus erat, tradidit, & tanquam vas & sponfor debitum ipse persoluit, vt eum, qui obstrictus erat, liberaret. Vt potens non victus est in inferno, nec eius caro vidit corruptionem. Neque enim fieri poterat, vt vitæ author ac Dominus à corruptione vinceretur.

caro christi non vidit corruptionem.

At

SURIUS

q. ber
Wolter
RVIII
5

At turpe, inquit, fuit, cum in vitam humanam ingredi, & carnis molestias ex-
periri. Immo verò hic apparet muneris amplitudo. Etenim cum aliter è tantis ma-
lis homo liberari non posset, beatitudinis Rex gloriâ suam cum vita nostra com-
mutavit. Ac puritas quidem ad nostras sordes sese demisit. Sordes tamen ipsa pu-
ritatem non attigerunt. Lux enim, vt in Euangelio legitur, in tenebris fulsit, tene-
bræ autem eam non compræhenderunt. Nam tenebræ præsentia splendoris eua-
nescent. Sol in tenebris nõ obscuratur. Quod mortale est, absorbetur à vita, quem-
admodum scribit Apostolus: non autem vita à morte consumitur. Quod corruptum
fuit, cum incorrupto seruat: corruptio autem ad incorruptionem non ac-
cedit. Idcirco communis rerum omnium procreatarum concentus exurgit Do-
minum suum vna voce collaudantium, sic omni lingua caelestium, terrestrium, Philip. 4.
atque infernorum exclamante: Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris
laudandus in æternum, Amen.

Iohan. 1.

2. Cor. 3.

Philip. 4.

VITA S. BARBATIANI PRESBY-
TERI ET CONFESSORIS, VT HABETVR LIBRO SE-

cundo historiarum Rauennatum Hieronymi Rubei
viri doctissimi.

VALENTINIANVS eodem quo in Italiâ venerat an-
no, à Theodosio Romam vocatus, illuc se cum Galla Pla-
cidia matre contulit: vbi, vt Theodosius optauerat, Augu-
stus appellatur. Cum verò religione essent incensi, non de-
fuerit Placidia & Valentinianus, cui ab matre Placidi præ-
nomen adseripserant, quin inter tot secundæ fortunæ feli-
ces euentus, summaq; de imperio negocia, loca sancta Ro-
mæ, hominesq; sanctitate ac innocentia vitæ insignes, inui-
serent. Enitebant eo tempore duo sacerdotes Antiocheni
Romæ, Timotheus & Barbatianus. Ad hos cum adissent, solus Barbatianus viuere
re inuentus in cimiterio Calisti. Ibi cum Placidia puella acerbissimo oculorum
dolore laboraret, vir sanctus dominæ precibus commotus, vbi Deum precatus est,
ventrale quod habebat in aquam mersum puellæ tradidit, iubetque oculos vt ex-
tergat, quo factò morbo soluta est.

si Decibr.
Valentinia-
nus à Theo-
odosio Au-
gustus Ro-
mæ a ppli-
atur.

S. Barba-
tiani pa-
tria.

Puellam
ab oculo-
rum dolo-
re liberat.

Signo cru-
cis morti
proximū
curat.

Alium æ-
grū sanat.

Rauennâ
a Placidia
adductus.

Apocal. 1.
&c.

* for. vas
nebat

Nec multò post Calogenes Græcus adolescens Valentiniani seruus cum scalas
descenderet, decidit: ossibusq; confractis & pede comminuto, cum parum abesset à
morte, ad virum Dei importatus, ab eoq; signo crucis obsignatus statim conualuit.
Isidorus etiam cum ex pulmonis vlcere ad extremum laboraret, adductus ad S.
Barbatianum, vir sanctus cum Deo antè preces, vt consueuerat, fudisset, porrexit
nonnihil citri, quod sibi fortè ad manus fuit: cuius esu æger morbo liberatur.
His plurimisq; præterea prodigijs clarus, Rauennam ab Galla Placidia non
multò post deducitur Barbatianus: quò se Valentinianus cum matre recepit. In-
terea Galla Placidia Rauennæ iam diuo Iohanni Euangelistæ templum extruxe-
rat iuxta Aureliani pomarium, quo loco palus aderat ad portam, quæ Arremedu-
li vocabatur, missis qui vndique lapides elegantes secarent, & aptas columnas fa-
bricarent, pauimento, tessellato opere elaborato: in parietibus verò, naufragij vo-
tiq; historia simili opere picta: Ad orientem crexit testudinem, duabus maxi-
mis innixam columnis, quas bracteato argento incrustauit. Videbatur autem in
maiestate Deus, libellum Iohanni Euangelistæ porrigens, cui erat subscriptum:
Sanctus Iohannes Euangelista: Hinc atque inde mare vitreum, in quo duæ naves
turbulenta tempestate & ventorum impetu agitata: In altera diuus Iohannes Pla-
cidia opem ferens aderat, septemque candelabra, & nonnulla præterea ex ijs quæ
in Apocalypsi describuntur mysteria. Nonnulla præterea columnæ, ipsaq; ma-
xima ara, tota argenteis laminis exornata: Accedebant ad hæc, valuula etiam quæ-
dam circa eam aram ex argento, immixtis gemmis: in quarum limine scripta hæc
legebantur: Sancte Iohannes arca Christi, accepta tibi sit oratio serui tui. Super
aram testitudo ex præstanti marmore, quatuor ex argento columnis suffulta, pen-
dentibus vitinq; aurcis argenteisque * vasibus, ex ipso verò cacumine Crux emi-